

Łódź, 7 września 2022 r.

Dr hab. Magdalena Kalińska-Kula, prof. UŁ
Katedra Marketingu
Uniwersytet Łódzki

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Byczkowskiej
pt. „Kształtowanie wizerunku szkół średnich na przykładzie województwa łódzkiego”
napisanej pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. inż. Magdaleny Grębosz-Krawczyk, na
Wydziale Organizacji i Zarządzania Politechniki Łódzkiej

I. Podstawa opracowania recenzji

Podstawą formalną przygotowania recenzji jest pismo z dnia 7 lipca 2022 r., Przewodniczącego Rady ds. Stopni Naukowych Wydziału Organizacji i Zarządzania Politechniki Łódzkiej, Pana prof. dra hab. Jacka Otto, w sprawie powierzenia mi do oceny rozprawy doktorskiej Pani mgr Magdaleny Byczkowskiej pt. „Kształtowanie wizerunku szkół średnich na przykładzie województwa łódzkiego” napisanej pod kierunkiem Pani prof. dr hab. inż. Magdaleny Grębosz-Krawczyk.

Przedłożona praca obejmuje 256 stron maszynopisu i składa się z 5 rozdziałów oraz wszystkich formalnie wymaganych elementów składowych rozpraw naukowych, tj. wstępu, podsumowania, bibliografii, spisu tabel, spisu rysunków oraz rozbudowanych załączników. Opracowanie zostało oparte na obszernym materiale empirycznym oraz bogatej literaturze polskiej i obcojęzycznej (łącznie źródła bibliograficzne, elektroniczne i akty prawne w liczbie 299 pozycji).

W recenzji dokonano oceny zasadniczych aspektów rozprawy doktorskiej, tj.:

- wyboru problematyki badawczej i uzasadnienia wyboru tematu,
- głównego celu pracy oraz pytań badawczych,
- źródeł informacji i metod badawczych,
- struktury i zawartości merytorycznej dysertacji,
- strony formalnej, językowej i edytorskiej pracy,
- oraz sformułowano konkluzję kwalifikacyjną całej dysertacji.

1. Dobór problematyki badawczej i tematu rozprawy

Tematyka recenzowanej rozprawy doktorskiej dotyczy problematyki kształtowania wizerunku szkoły średniej, ze szczególnym uwzględnieniem czynników wpływających na ten wizerunek. Pozytywnie oceniam wybór tematu rozprawy. Podjętą tematykę należy uznać za istotną zarówno z punktu widzenia rozwoju teorii zarządzania marką, jak i z punktu widzenia praktycznego funkcjonowania placówek oświatowych. Od kilku lat w systemie polskiej oświaty wprowadzane są bowiem w ramach reformowania szkolnictwa znaczące i częste zmiany, które stawiają przed kierownictwem oraz kadrą nauczycielską szkół wyzwania, związane z koniecznością dostosowania się do nowych uwarunkowań. W warunkach współczesnego rynku, na którym jest bardzo wiele ofert usług edukacyjnych, szkoły rywalizując o klientów – potencjalnych uczniów – muszą kierować się zasadami konkurencji. Z podstawowej reguły marketingowego zarządzania organizacją wynika imperatyw budowania wizerunku, który może stać się atutem pozwalającym na uzyskanie przewagi nad konkurencją. Jest to szczególnie istotne w dobie rozwoju nowych technologii wykorzystywanych w sferze komunikowania się, gdy coraz większego znaczenia nabierają instrumenty marketingowe związane z budowaniem tożsamości organizacji i kreowaniem jej wizerunku.

Zagadnienia wizerunku są obiektem licznych badań i dociekań w literaturze światowej, znajdują także odzwierciedlenie w dorobku piśmiennictwa polskiego. Należy jednak zauważyć, że choć prowadzonych jest stosunkowo wiele badań dotyczących wizerunku instytucji szkolnictwa wyższego, to brakuje badań i opracowań dotyczących wizerunku szkół średnich oraz jego wpływu na konkurencyjność placówek oświatowych. Jak widać dostrzega to Autorka rozprawy, o czym świadczy wybrany przez nią obszar badawczy. Wybór tego zagadnienia jako przedmiotu dociekań badawczych rozprawy doktorskiej uważam za w pełni uzasadniony. Autorka podjęła się rozważań na bardzo ciekawy, co więcej aktualny i ważny, zarówno z punktu widzenia poznawczego jak i aplikacyjnego, temat.

2. Cele głównej rozprawy doktorskiej, cele szczegółowe oraz pytania badawcze

We wstępie Autorka sformułowała cel główny rozprawy, którym jest „ocena procesu kształtowania wizerunku szkoły średniej, ze szczególnym uwzględnieniem czynników wpływających na ten wizerunek” (s. 7). Z tego wyodrębnionych zostało osiem pytań badawczych oraz osiem celów szczegółowych, będących logiczną kontynuacją celu głównego rozprawy (cele szczegółowe powinny znaleźć się przed pytaniami badawczymi).

Odnosząc się do głównego celu rozprawy oraz celów szczegółowych należy stwierdzić, że są one o charakterze opisowym, prawidłowo odzwierciedlającym obszar badawczy wynikający z tytułu pracy. Wydaje się jednak, że zbyt ogólne w swoim zapisie, szczególnie na tle pozostałych celów szczegółowych są cel pierwszy „Określenie wpływu poszczególnych środowisk na wizerunek szkół średnich” oraz cel siódmy „Ocena wykorzystania przez szkoły średnie strony internetowej i mediów społecznościowych jako istotnego współczesnego narzędzia komunikacji w kontekście kształtowania wizerunku” (s. 8). W przypadku celu pierwszego nie wyjaśniono na tym etapie pracy, o jakie środowiska determinujące wizerunek szkół średnich chodzi. Natomiast w przypadku celu siódmego sformułowanie „ocena wykorzystania” rodzi niejasność, czy chodzi tu o stopień lub zakres korzystania z wskazanych narzędzi komunikacji przez szkoły średnie, czy też o skuteczność tychże narzędzi w kontekście kształtowania wizerunku szkoły.

Sformułowane pytania badawcze dobrze korespondują z przyjętymi celami szczegółowymi. Pierwsze z nich „W jakim stopniu poszczególne środowiska wpływają na wizerunek szkół średnich?” (s. 7) wydaje się jednak zbyt ogólne, podobnie jak wskazany wcześniej cel pierwszy, do którego to pytanie się odnosi. Natomiast w przypadku pytania czwartego „Jakich informacji poszukują kandydaci i uczniowie szkół średnich oraz ich rodzice?” (s.8) wątpliwości budzi wskazanie w jednym pytaniu trzech różnych grup odbiorców oferty usług edukacyjnych, którzy reprezentować mogą różne segmenty rynku. Pytania badawcze powinny być możliwe jak najbardziej szczegółowe, a zatem zasadne byłoby rozróżnienie i przedstawienie w odrębnych pytaniach przynajmniej dwóch spośród wskazanych kategorii odbiorców oferty edukacyjnej. Chodzi mianowicie o kandydatów ubiegających się o przyjęcie do szkoły średniej oraz uczniów już do niej przyjętych, z racji tego że ze względu na posiadany status będą oni prawdopodobnie zainteresowani pozyskaniem rodzajowo różnych informacji.

Pomimo wskazanych uwag sformułowane cele i pytania badawcze, w moim przekonaniu, są postawione zasadniczo trafnie i dobrze porządkują dalszy tok postępowania badawczego. Zarówno cel, jak i pytania badawcze mają zakresy uzasadniające przygotowanie rozprawy awansowej.

3. Źródła informacji i metody badawcze

Wartość merytoryczna pracy naukowej zależy w dużej mierze od jakości zgromadzanego materiału, stanowiącego podstawę prowadzonych rozważań. Pod tym

względem rozprawę doktorską mgr M. Byczkowskiej oceniam pozytywnie, co nie oznacza, iż nie dostrzegam pewnych słabości.

Rozważania podjęte w pracy opierają się na pogłębionych studiach literaturowych. Wykorzystano 272 pozycji piśmienniczych zachowując równowagę między literaturą krajową i obcojęzyczną. Wykorzystano także źródła elektroniczne (w liczbie 21) i akty prawne (6). Na etapie pozyskiwania danych pierwotnych Autorka zastosowała tzw. triangulację metod – kombinację kilku technik badawczych, zarówno o charakterze ilościowym, jak i jakościowym, co oceniam bardzo pozytywnie. Zastosowanie triangulacji pozwala na uzyskanie szerszego kontekstu badanego zjawiska, zapewnia wyższy poziom jakości prowadzonych badań, ogranicza błędy wynikające ze stosowania tylko jednej metody badawczej, a także redukuje niepewność interpretacyjną wyników badań empirycznych. Tym samym umożliwia sformułowanie wniosków bardziej wiarygodnych i pogłębionych niż w przypadku posłużenia się wyłącznie np. wynikami badań ilościowych.

Autorka sięgnęła po informacje zarówno ze źródeł wtórnych jak i pierwotnych. We wstępie przedstawiono wykaz źródeł wykorzystanych w pracy. Przedstawione źródła wtórne nie budzą zastrzeżeń, podobnie jak metody badawcze wykorzystane do ich eksploracji. Natomiast nie do końca poprawne jest określenie źródeł pierwotnych jako „materiały pochodzące z własnych badań empirycznych” (s. 10). Źródłem informacji pierwotnych mogą być osoby (w tym konsumenci), rzeczy (w tym produkty) oraz zdarzenia (np. procesy, sytuacje). Z przedstawionego we wstępie opisu przeprowadzonych pomiarów wynika, że źródłem informacji pierwotnej byli w tym przypadku respondenci (s. 9), natomiast w dopiero dalszych częściach pracy kwestia ta zostaje doprecyzowana. Wśród respondentów biorących udział w badaniu pilotażowym Autorka wymienia uczniów i rodziców (s. 107), w przypadku przeprowadzonych w drugim etapie badań jakościowych byli to przedstawiciele kadry nauczycielskiej, kadry administracyjnej szkół oraz pracownicy Urzędu Miasta Łodzi zajmujących się kwestiami edukacji (s. 107), natomiast w przypadku przeprowadzonych badań zasadniczych o charakterze ilościowym byli to uczniowie (s. 108). Wskazane grupy respondentów należałoby wymienić w grupie wykorzystanych źródeł informacji o charakterze pierwotnym, prezentowanych we wstępie pracy.

W przypadku studiów na źródłach pierwotnych Autorka zrealizowała dwa badania empiryczne. Pierwsze z nich miało charakter badania jakościowego, przeprowadzonego techniką wywiadu indywidualnego, nieustrukturyzowanego, niestandardyzowanego wśród 30 przedstawicieli oświaty (tj. nauczycieli, reprezentantów kadry administracyjnej określonych

placówek edukacyjnych i urzędów), traktowanych jako ekspertów. Wybór techniki został starannie uzasadniony i nie budzi wątpliwości.

Drugie badanie – zasadnicze o charakterze ilościowym - zrealizowano na próbie 240 uczniów. Badanie to zostało poprzedzone badaniem pilotażowym przeprowadzonym na próbie 191 respondentów (w tym 135 uczniów oraz 56 rodziców). Deklaracje Autorki dotyczące technik zastosowanych podczas realizacji badań na tym etapie budzą pewne wątpliwości. Autorka we wstępie pracy wskazuje, iż zastosowała „metodę komunikowania się pośredniego z respondentami, z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety” (s. 9). Podobne sformułowanie zamieszczono w rozdziale trzecim (s. 108), w którym Doktorantka drobiazgowo opisuje procedurę badawczą, ale nie wskazuje jednoznacznie na zastosowaną technikę badawczą. Dopiero w rozdziale czwartym w opisie metodyki badań zasadniczych wskazywana jest technika PAPI (*Paper & Pen Personal Interview*) (s. 134), którą to nazwą określane są zazwyczaj klasyczne wywiady osobiste z wykorzystaniem papierowego nośnika kwestionariusza. Tymczasem zarówno wykorzystane narzędzie pomiaru (kwestionariusz ankiety), jak i przedstawione opisy przeprowadzonych pomiarów, np. „badanie (...) z wykorzystaniem kwestionariusza wypełnianego samodzielnie przez respondenta” (s. 134), a także uzasadnienie wyboru metody i techniki badawczej „wybrana technika (...) zwiększyła stopień anonimowości respondentów” (s. 135) - budzą skojarzenia z metodą ankietową, która polega na pisemnym komunikowaniu się badacza z respondentem, a konkretnie z technikami takimi jak ankietę rozdawaną (lub bezpośrednią) albo ankietę audytoryjną („przeprowadzono badania na grupie uczniów” s. 135). Zastosowana nomenklatura słowna powoduje niejasność w kwestii zastosowanej techniki badawczej.

4. Struktura i zawartość merytoryczna dysertacji

Przechodząc do szczegółowej oceny treści i zawartości rozprawy pragnę zwrócić uwagę, że tytuł jest w pełni zgodny z treścią i prezentowaną problematyką. Przyjętym celom w rozprawie został podporządkowany jej układ. Praca stanowi studium teoretyczno – empiryczne. Pierwsze dwa rozdziały oparto na źródłach wtórnych (głównie literatura przedmiotu). W rozdziale trzecim, czwartym i piątym wykorzystano przede wszystkim wyniki badań empirycznych. Układ pracy oraz tok rozumowania Autorki są logiczne. Autorka przechodzi stopniowo od rozważań ogólnych do bardziej szczegółowych (co jest charakterystyczne dla nauk społecznych). Każdy z rozdziałów empirycznych kończy się podsumowaniem, co oceniam pozytywnie.

Konstrukcję i zakres informacji prezentowanych we wstępie rozprawy uznają za właściwe. Wyraźnie sprecyzowano zakres przedmiotowy, podmiotowy, przestrzenny i czasowy rozprawy oraz przedstawiono uzasadnienie podjętej w pracy tematyki. Autorka wskazała na istniejącą lukę badawczą, którą w części ma wypełnić rozprawa doktorska. Sformułowała cel pracy, cele szczegółowe i pytania badawcze. Przedstawiła krótko metodykę badań oraz strukturę pracy.

Treść właściwa pracy jest dość rozbudowana i obszerna (181 stron), zachowuje jednak logiczny i spójny układ charakteryzujący się właściwymi proporcjami pomiędzy poszczególnymi rozdziałami.

Rozdział pierwszy rozprawy zatytułowany „Kształtowanie wizerunku organizacji” można uznać za wprowadzający do problematyki rozprawy. Autorka skupia swoje rozważania na wyjaśnieniu podstawowych pojęć takich jak wizerunek, oraz tożsamość organizacji pokazując dorobek naukowy z tego zakresu. Prezentuje podstawowe funkcje wizerunku, jego rodzaje i elementy składowe. Przedstawia proces kreowania wizerunku dokonując charakterystyki poszczególnych jego etapów. Szczególnie interesujący jest trzeci podrozdział tego rozdziału, dotyczący specyfiki kształtowania wizerunku organizacji w szkolnictwie, z uwzględnieniem znaczenia otoczenia w kształtowaniu wizerunku szkoły średniej. Rozdział kończy przegląd dostępnych wyników badań (niezbyt licznych) dotyczących kształtowania wizerunku w szkolnictwie. Ten fragment pracy należy uznać za przeglądowy i porządkujący omawiane w rozprawie zagadnienia, będące podstawą dla treści głównej rozprawy.

Rozdział drugi pracy zatytułowany „Rola komunikacji marketingowej w kształtowaniu wizerunku organizacji” został poświęcony problematyce roli komunikacji marketingowej oraz jej wykorzystania w placówkach edukacyjnych. W rozdziale tym widoczna jest dobra znajomość prezentowanej tematyki, opanowanie szerokiej literatury przedmiotu, którą Autorka pracy poddała wnikliwej analizie, dokonując udanej próby jej wykorzystania do realizacji sformułowanych wcześniej celów badawczych. Widoczne jest to zwłaszcza w dokonanym przeglądzie istniejących w literaturze narzędzi komunikacji marketingowej oraz przeprowadzonej analizie porównawczej podejść Autorów zagranicznych i polskich w tym zakresie. Szkoda, że wśród omówionych nowoczesnych narzędzi komunikacji marketingowej wykorzystywane przez organizacje w celu prowadzenia dialogu z otoczeniem i kształtowania wizerunku nie wspomniano nowych koncepcji marketingowych takich jak storytelling, influencer marketing, czy referral marketing, które mogą wspierać procesy kształtowania wizerunku. Szczególnie ważny dla dalszych rozważań jest ostatni podrozdział drugiego rozdziału. Został on poświęcony problematyce zarządzania komunikacją marketingową w

kontekście kształtowania wizerunku szkoły. Zwrócono uwagę na specyfikę i sposoby komunikacji szkoły z wybranymi segmentami rynku, wyróżniając m.in. rynek uczniów, rodziców, wpływowych instytucji i sponsorów oraz absolwentów.

Oceniając treść rozdziałów 1-2 uważam, że zakres przedstawionych zagadnień, jak i merytoryczna ich strona, są przygotowane solidnie i wystarczająco z punktu widzenia przyjętego celu pracy. Doktorantka wykazała się bardzo dobrą znajomością literatury przedmiotu, cytując i powołując wiele źródeł, w tym obcojęzycznych, w mniejszym jednak stopniu krytycznie oceniła prezentowane koncepcje formułując własne sądy i oceny. Znaczny stopień erudycji Autorki w przedmiocie rozprawy upoważniał ją do bardziej samodzielnego formułowania omawianych kwestii, do czego w przyszłości zachęcam.

Rozdział trzeci rozprawy zatytułowany „Metodyka badań oraz wyniki badań jakościowych” rozpoczynający część empiryczną rozprawy zapowiada w tytule i prezentuje wyniki badań jakościowych. Najpierw jednak, w podrozdziale pierwszym szczegółowo przedstawiono metodykę, która została przyjęta na potrzeby realizacji całej procedury badawczej obejmującej cztery etapy: badań pilotażowych o charakterze ilościowym, przeprowadzonych w 2019 roku, badań o charakterze jakościowym zrealizowanych w drugim etapie na przestrzeni trzeciego i czwartego kwartału 2020 roku, badań stron internetowych szkół średnich przeprowadzonych w trzecim etapie w czerwcu 2020 roku, oraz zasadniczych badań ilościowych zrealizowanych w etapie czwartym, na przełomie 2021 i 2022 roku. Następnie w podrozdziale drugim zaprezentowano charakterystykę szkół średnich zidentyfikowanych w województwie łódzkim. Dopiero w podrozdziale trzecim omówiono metodykę badań jakościowych i charakterystykę badanej próby. Na przestrzeni kolejnych sześciu podrozdziałów szczegółowo i obszernie dokonano ciekawej analizy pozyskanych danych. W oparciu o przedstawione wyniki sformułowano wnioski o charakterze poznawczym i aplikacyjnym oraz zidentyfikowano czynniki wpływające na wizerunek szkół średnich.

W czwartym rozdziale pracy zatytułowanym „Ocena kształtowania wizerunku szkół średnich w świetle badań ilościowych” zaprezentowane zostały przyjęte założenia badawcze i wyniki przeprowadzonych badań o charakterze ilościowym. Do kwestii metodyki przedstawionej w pierwszym podrozdziale tego rozdziału odniosłam się, wyrażając pewne uwagi krytyczne, w pierwszej części recenzji. Do zgłoszonych wcześniej uwag muszę dodać jeszcze jedną. Pewne wątpliwości budzi sformułowanie, iż próbę do badania dobrano w sposób celowy warstwowy (s. 135). O doborze warstwowym możemy mówić, gdy występuje wyraźny podział populacji na warstwy (wewnętrznie homogenne oraz zewnętrznie heterogenne), z których losuje się niezależne próby. Autorka z listy liceów publicznych i niepublicznych

losowo wybrała trzy szkoły, a następnie w każdej z wybranych placówek przeprowadziła badanie na grupie uczniów pierwszych i drugich klas. Nie wyczerpuje to znamion doboru warstwowego, a przedstawiony opis wskazuje raczej na dobór celowy. Może o tym świadczyć intencyjne ograniczenie listy do liceów mieszczących się w Łodzi (poparte racjonalnym uzasadnieniem) a także wybór uczniów określonych klas. Jest to zgodne z ideą doboru celowego, w przypadku którego na podstawie posiadanych informacji o populacji dobiera się do badań jednostki, które ze względu na swoje cechy spełniają kryteria założone w celach badania.

W drugim podrozdziale czwartego rozdziału Autorka dokonała prezentacji wyników przeprowadzonych badań pilotażowych, oddzielnie opisując dane zebrane wśród uczniów oraz ich rodziców. Tak staranny opis wyników badań pilotażowych zrealizowanych na zaskakująco licznej próbie (135 uczniów oraz 56 rodziców) należy uznać za wartościowy. W podrozdziale czwartym z kolei opisano kompleksowo wyniki badania zasadniczego. W oparciu o zgromadzony materiał dokonano przeglądu oraz oceny czynników istotnych z punktu widzenia kształtowania wizerunku szkół średnich. Wskazano kluczowe źródła informacji o ofercie szkoły średniej oraz narzędzia komunikacji marketingowej, które mogą być użyteczne w zarządzaniu wizerunkiem szkoły średniej, ze szczególnym uwzględnieniem narzędzi komunikacji on-line. Ostatnim i bardzo ważnym fragmentem tego rozdziału są zaprezentowane wyniki przeprowadzonej analizy statystycznej, na podstawie której wykazano istotne różnice w postrzeganiu badanych aspektów kreowania wizerunku szkoły średniej przez uczniów szkół publicznych i niepublicznych. Sposób prezentacji wyników dokonanej analizy statystycznej nosi znamiona dokładności, solidności a ponadto pracowitości. Zebrany materiał badawczy wraz z przeprowadzoną analizą posłużył do sformułowania wniosków poznawczych i praktycznych rekomendacji dotyczących kształtowania wizerunku szkół średnich.

Rozdział piąty rozprawy zatytułowany „Kształtowanie wizerunku szkoły średniej poprzez stronę internetową” stanowi konsekwencję poczynionych przez Autorkę spostrzeżeń dotyczących roli, jaką witryna internetowa oraz media społecznościowe odgrywają we współczesnej komunikacji marketingowej, skierowanej zwłaszcza do młodych ludzi. Przedstawiono w nim wyniki badania stron internetowych wybranych 73 liceów publicznych i niepublicznych, zlokalizowanych w województwie łódzkim, przeprowadzonego przy wykorzystaniu metody krytycznej analizy treści. Dodatkowo przedstawiono wyniki analizy profili wybranych liceów publicznych i niepublicznych na portalu społecznościowym Facebook. Dla przeprowadzenia oceny wykorzystania strony internetowej w zakresie

kształtowania wizerunku szkoły średniej przygotowano i wykorzystano autorski zestaw kryteriów. Jest to zdecydowanie wartościowa część pracy.

W podsumowaniu rozprawy Autorka wskazuje zakres zrealizowanego problemu badawczego w konfrontacji z przyjętymi celami. Zawarto w tej części staranne ustosunkowanie się do sformułowanych we wstępie rozprawy pytań badawczych oraz zasygnalizowano ograniczenia przeprowadzonych badań. Uważam jednak, że pominięto istotny aspekt. W każdej pracy naukowej, opartej na badaniach empirycznych, Autor powinien odnieść się do wartości uogólniającej pozyskanych tą drogą wyników. W recenzowanej rozprawie tego brakuje, dlatego w tym miejscu chciałabym postawić Autorce pytanie, mogące stanowić punkt wyjścia do dyskusji:

1. Jaka jest wartość uogólniająca przedstawionych w dysertacji wyników badań empirycznych przeprowadzonych przez Autorkę?

Należy także zauważyć, że w rozprawie doktorskiej postawiono szereg pytań badawczych, ale nie sformułowano hipotez. Nie jest to błędem, ponieważ sformułowanie hipotezy na początku pracy nie zawsze jest konieczne. Bywają prace doktorskie, których wartość polega nie na rozwiązaniu, ale na samym postawieniu zupełnie nowego problemu naukowego. W przypadku takich prac hipoteza lub hipotezy badawcze są wynikiem, a nie punktem wyjścia rozważań. Dlatego chciałabym postawić kolejne pytanie:

2. Jaka hipotezę lub jakie hipotezy w oparciu o wyniki przeprowadzonych badań mogłaby postawić Autorka?

5. Strona formalna, językowa i edytorska pracy

Rozprawa doktorska spełnia wymogi formalne stawiane tego typu pracom. Terminologia stosowana w pracy jest zgodna z obowiązującą w literaturze przedmiotu, a ogólną komunikatywność rozprawy należy ocenić pozytywnie. Praca została przygotowana ze starannością językową, choć pojawiają się pewne uchybienia tj. błędy stylistyczne, interpunkcyjne oraz literówki. Przedstawiona bibliografia jest dobrana prawidłowo i zaprezentowana zgodnie z obowiązującymi standardami. Praca pod względem formalnym, językowym i edytorskim jest przygotowana dobrze.

6. Konkluzja klasyfikacyjna

Oceniając ogólnie podjęty przez Panią mgr Magdalenę Byczkowską wysiłek w zakresie przygotowania rozprawy doktorskiej chciałabym podkreślić, iż mimo wskazanych w recenzji wątpliwości i uwag (w dużej części o charakterze polemicznym) praca zawiera istotny ładunek

poznawczy oraz aplikacyjny, który wzbogaca wiedzę w omawianym zakresie. Podsumowując rozważania można wskazać na elementy, które uzasadniają wyrażenie pozytywnej opinii na temat recenzowanej rozprawy doktorskiej:

- trafny wybór tematu, który jest aktualny i ważny,
- wyraźnie określony cel, którego wybór poparty jest studiami literatury krajowej i zagranicznej,
- wykorzystanie w pracy aktualnej i bogatej literatury przedmiotu, co znajduje odzwierciedlenie zarówno w przypisach, jak i bibliografii końcowej,
- umiejętność sformułowania celów pracy i stawiania pytań badawczych, a także udzielenia na nie odpowiedzi w oparciu o wyniki własnych badań empirycznych,
- zaangażowanie w zaprojektowanie oraz przeprowadzenie badań,
- aplikacyjna wartość badań, przejawiająca się zarówno w zakresie zdefiniowania problemu, jak i zaproponowaniu konstruktywnych rekomendacji go rozwiązujących.

Reasumując, w nawiązaniu do ustaleń zawartych w treści recenzji stwierdzam, że rozprawa Pani mgr Magdaleny Byczkowskiej pt. „Kształtowanie wizerunku szkół średnich na przykładzie województwa łódzkiego” napisana pod kierunkiem naukowym promotora Pani prof. dr hab. inż. Magdaleny Grębosz-Krawczyk, spełnia warunki stawiane rozprawom doktorskim określone w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r., poz. 1789) i wnoszę o jej dopuszczenie do publicznej obrony.

M. Kulina-Liła